

גמרא

תממה הגמרא: מפני מה פתח התנא את דבריו במשנה ב"כד" ["המניח את הכד"], שהוא קטן מחבית, ולאחר מכן שינה את לשונו וסיים בחבית, ש"בעל החבית", חייב בנזקו של הנתקל בה.

וכן קשה, הא דתנן נמי לקמן [לא ב]: שנים שהיו מהלכים ברשות הרבים, זה בא בחביתו וזה בא מולו בקורתו, ופגעו זה בזה בדרך הילוכם, אם נשברה כדו של זה בקורתו של זה, בעל הקורה פטור, מפני ששניהם הלכו ברשות. מדוע פתח התנא את דבריו בחבית [זה בא ב"חביתו"], וסיים את דבריו בכד [נשברה "כדו"]?

וכן תנן נמי לקמן: זה בא בחביתו של יין, וזה השני בא בכדו של דבש, והדבש דמיו יקרים משל יין, ואירע שנסדקה חבית של דבש, ושפך זה, בעל היין, מרצונו את יינו,

והציל את הדבש בכך שנתן את הדבש לתוכו, לתוך חביתו, אין לו לבעל החבית של יין זכות תביעה על היין ששפך כדי שיוכל להציל את הדבש, אלא רק יכול לחבוע את שכרו כפועל.

ואף כאן תממה הגמרא, מדוע פתח בזה בא "בכדו" של דבש, וסיים בנסדקה "חבית" של דבש?

ומתרצת הגמרא: אמר רב פפא: דבר זה עצמו בא התנא ללמדנו, כי היינו כד היינו חבית. שאין שום חילוק בין כד לחבית מלבד זה שחבית היא גדולה וכד הוא קטן, ולכן ניתן להשתמש בלשון אחת לשניהם (4).

והוינן בה: למאי נפקא מינה, איזה חידוש להלכה יוצא מדין זה, ומה הוצרך התנא להשמיענו זאת?

ומבאר הגמרא: בכך שנתבאר כי לשון כד

הכד, שכל המפקיר נזקיו במקום שאין לו רשות לעשותן מתחילה, חייב כאילו לא הפקירן.

ומבואר שגם אם יפקיר את הכד יהיה חייב מדין בור, וביאר באבן האזל, כי היות שהניח כדו ברשות הרבים והשאירו בלא השגחה, נעשה כאילו לא הפקיר את בורו, וחייב על התקלה כאילו היא ממונו.

4. הרשב"א נקט, שאין כוונת רב פפא לומר שהמשנה באה לחדש את ההלכה שכד וחבית נקראים באותו שם, אלא מכך שבכל המשניות הוזכרו כד וחבית בחדא מחתא, ניתן ללמוד שהם מין אחד.

אבל בתוספות מבואר, שרב פפא מפרש שזו היא כוונת המשנה, לומר גם את זה גופא ש"היינו כד היינו חבית".

בור: א. הכורה ברשות הרבים, חייב משום הכרייה. ב. הכורה ברשותו, ואחר כך הפקיר רשותו ולא הפקיר בורו, חייב על נזקי הבור מדין "בעל הבור". אבל אם הפקיר רשותו ובורו בבת אחת כתבו התוספות [להלן כח ב] שהוא פטור [ובאבן האזל [נזקי ממון יב ב] נקט שגם דעת רש"י כן].

ולפי זה יש לדון במניח את הכד ברשות הרבים, והפקירו, אם נאמר שעצם ההנחה היא בהיתר כדעת המאירי לעיל, שוב לא יתחייב משום בור, כיוון שאינו "כורה" בור ברשות הרבים, שהרי הניח ברשותו. וגם אינו חייב מדין הפקיר רשותו ולא הפקיר בורו, שהרי הפקיר גם את בורו.

הרמב"ם [נזקי ממון יג ה] כתב: "אם הוזק בה, בעל החבית חייב בנזקיו, ואפילו הפקיר